

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič vrst a Din 2.-, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3.-, večji inserati petič vrst a Din 4.-. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.-, za inozemstvo Din 25.-. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 8. — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26. — CELJE: celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65, podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE, Ob kolodvoru 101, Račun pri poštne čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

Naša bodoča občina

Važno predavanje podbana dr. Pirkmajerja — Združitev občin največja socialna reforma

Ljubljana, 22. novembra.

V Ljubljanskem klubu je sredi predavanja podbana dr. Pirkmajerja o naši bodoči občini. Odličnega predavatelja je prisrčno pozdravil predsednik kluba g. dr. Fran Windischer ter se mu zahvalil za prijaznost, da je pripravil na prošnjo kluba tako zanimivo predavanje. V prvem delu je g. podbana razpravljala o razmerju med samoupravo in državo, potem je pa prešel na glavni del svojega predavanja, na pomen komasacije občin, ki pomeni eno največjih socialnih reform v naši zgodovini. Drugi del tega važnega predavanja pričakujemo v celoti.

Skoro neopazeno je bil dne 15. aprila t. l. razglašen v »Službenih Novinah« novi zakon o občinah, ki je stopil 13. junija t. l. v veljavo. Ko je bil zakonski predlog v razpravi v narodnem predstavništvu, so se v dnevnem časopisu tu pa tam obravnavale posamezne določbe tega zakona, vendar moramo ugotoviti, da naša javnost ni pokazala za ta zakon onega zanimanja, kakor bi ga zaslužil z ozirom na važnost obravnavanega predmeta ter bistvenih sprememb in dalekosežnih posledic, ki jih utegne prinesiti nova uredba naših občin. Zato se mi zdi važno, da se vsaj v glavnih obrisih ve, kako bo izgledala naša bodoča občina in kaj moremo pričakovati od prenosovane občinske uprave.

Občin in zakonov so temeljni zakoni; občajno se izdajajo, kadar se ustavno določa nova uredba države. Tudi pri nas znači novi občinski zakon važen mejnik v organizacijski uredbi naše državne uprave, neke sme s njim dobiti za vse državno področje enotni občinski red, temveč tudi radi tega, ker se delokrog občine razširja na vse panoge, katere je postavila v ospredje moderna doba s svojimi socialnimi zahtevami.

Novi občinski zakon znači velik napredek tudi za naše kraje, kjer je občinska uprava tudi do sedaj vršila izvestne upravne posle; on nam prinaša nov tip gospodarske jakе občine, katere bo mogla uspešneje vršiti svoje sodobne naloge ter vzbuđiti vse polno speh sil in jih privedi k udeleževanju za obči blagor. Naša bodoča občina bo morala vzgajati občana tudi v tem pravcu, da se bo naučil brzdati svoja egocentrična stremeljenja ter vzbuđati smisel za splošnost. Občina nam mora vzgojiti naraščajo, ki ne bo mislil samo na sebe, temveč tudi na svojo okolico in na poznejše rodove, zavedajoč se, da mora naslednikom zapustiti s svojim občestvom delom posnemanja vreden vzgled altruizma in požrtvovalnosti; s tem bo izpolnila svojo največjo vzgojno nalogo, ki se more postaviti sodobni občini. Gospodarska delavnost in prid širokim plastem in socialno skrbstvo, ki naj dviga nivo šibkih slojev ter jim varuje zadovoljivo existenco, mora postati geslo in vsebina nove občinske uprave. S tem pojačana konzuma moč širokih plasti bo prinesla ogromnih koristi razvoju vseh panog našega gospodarstva. Saj vemo, da je danes razvoj naše industrije oviran v glavnem radi osiabatve konzumne sile širših mas.

Nova občina naj postane učilnica in delavnica, ki nam mora izoblikovati nov vzor občana in bodočega javnega delavca. Ona naj bo šola, iz katere bo izšel državljani, ki se bo zavedal svojih dolžnosti do bližnjega, do občestva, do države in do človeštva, občani, ki bo vedel, da je kulturna stopnja države in naroda odvisna od delavnosti posameznika in v svojem domačem občinskem področju.

Kako si zamišlja zakon našo bodočo občino? Najvažnejša je določba, da naj praviloma občina obsega najmanj 3000 prebivalcev. V gorskih krajih, ali kjer bi to zahtevali posebni razlogi, smejo občine šteti tudi manj ko 3000 prebivalcev. Za naše kraje pomeni ta odredba najbolj občutno reformo; z njo dobimo možnost, da pridemo do poboljšanja in izgraditve občinske uprave. Naša občina je do danes čisto lokalna edinica, ki zajema svojo upravno področje in malo število prebivalstva dovoljuje reševati občinske zadeve iz čisto ozkega, domačega stališča, da dopušča upoštevanje želj posameznika, ker je v ozkem krogu kolizija interesov redkejša kakor v širokih in močnih skupinah.

Kako je stanje naših občin danes? Naša banovina je štela do nedavno vključno 4 avtonomna mesta vse 1069 upravnih občin in to na področju s približno 16.000 km² površine, kjer živi 1.150.000 prebivalcev. Povprečno ne pride niti 1000 prebivalcev na eno občino. Okoli 50 občin (5%) nima niti 200 prebivalcev, okoli 450 občin ima manj ko 500 ljudi; zahtevi novega občinskega zakona, — da naj šteje občina nad 3000 ljudi — je odgovarjalo vsega komaj 40 občin. Nizkemu številu prebivalstva je odgovarjalo po večini tudi skromna davčna moč teh občin. Davčna moč občine odloča navadno tudi višino občinskih doklad, tedaj obremenitev občanov. Raz-

umljivo je, da šibka občina ne more uspešno delovati ter vršiti svojih nalog in da od take občine ne moremo zahtevati rednega poslovanja, še manj pa smotrenega udeleževanja v posameznih panogah lastnega in od države naloženega delokroga. Redna občinska uprava mora imeti svoj stalen aparat, ki sproti opravlja vse uradne posle ter trajno obravnava vse gospodarske in socialne pojave občine, ki daje pobudo za njih reševanje in zboljšanje prilik pristojnim organom občinske uprave. Res je, da naše sedanje občinske uprave niso drage in da povzroča administracija sedaj le malenkostne stroške. Gotovo v bodoče ne bo mogoče s takim poceni aparatom obavljati občinskih poslov, če z ozirom na to, ker bo sam sistem zahteval mnogo bolj intenzivno poslujočo upravo. Računati moramo z razmeroma dražjo upravo, ki pa bo opravičevala izdatke s tem, da bo občinske in javne interese skrbno varovala in smoteno uveljavljala ter s tem prinašala občanom tudi trajnih gmočnih koristi. Pa tudi sicer bo taka uprava mogla biti mnogo bolj racionalna, ker se bodo posli obravnavali skupno za širje področje, ki tvori gospodarsko celino oziroma ono celino, na katero se bodo sistematično osredotočila vsa upravna prizadevanja, da se stvari harmonična in interesno zaokrožena edinica. Pomisliti moramo, da je poslovalo do danes na razmeroma malem področju 1069 občinskih odborov, ki so vodili vsak svoje posebno občinsko gospodarstvo, da so se obravnavali na 1069 krajih občinski proračuni in reševali na tolikih mestih tekoči občinski posli, da je pošiljala državna uprava razpise na 1069 strani ter pričakovala in nabirala iz prav toliko krajev odgovore in rešitve. Ni dvoma, da so se na ta način obravnavala javna vprašanja s pretirano ozko lokalnega gledišča in da so se na preko 1000 krajih trošile neekonomično energija in javna sredstva brez širšega pogleda ter čisto bolj v korist posameznikov, nego v blagor širokih slojev. V tako malih enotah se zamori smisel za obči blagor, za okolico, za celokupnost ter se važna načelna vprašanja rešujejo potom kompromisov ter z medsebojnim barantanjem tako, da se zadošča v prvem redu interesom posameznikov brez ozira na celino ali pa na širši krog interesentov.

Pri malem številu občanov tudi ni mogoča prava selekcija uprave, ker so čisto volilci po večini obenem tudi kandidati za občinski odbor. Velika občina mnogo lažje sestavlja delavno in sposobno občinsko zastopstvo. Najvažnejši razlog, ki govori za združitev naših občin v velike edince, pa je finančno-političnega značaja. Čisto jasno je, da gospodarsko šibka občina ne more napredovati, ker ne zmora sredstev niti za tekoče upravne potrebe, kaj še za koristne in produktivne investicije, ki bi mogle dvigniti ne le kulturni nivo kraja, temveč tudi gospodarsko silo vsega občinskega področja. V tem pogledu nam more prineseti velika občina s svojimi razširjenimi nalogami bistveno spremembo celokupne gospodarske slike našega območja. Združitev občin lahko pomeni za naše kraje največjo socialno reformo poslednjega stoletja. Imeti moramo pred očmi, da je nekdanja, pa tudi sedanja zakonodaja naložila občanom izvestne dolžnosti, ki občine finančno obremenjujejo brez ozira na to, ali so bogate ali revne, in ne glede na to, ali bodo mogle kriti ta bremena z 10% ali pa s 300% dokladi. Cim manjša je občina, tem hujše je bila navadno obremenjena, ker je svojo obveznost vsled nizke davčne osnove mogla kriti le potom visokih doklad. Zavedati se moramo, da traja tako nesorazmerje že skozi decenije tako, da so bile mnoge občine obsojene k propadanju, ker se visokih doklad nikdar niso mogle rešiti, medtem ko so ta bremena vedno bolj slabila gospodarsko moč prebivalstva ter ga dovedla k obubožanju. Ako primerjamo višino doklad v posameznih občinah, imamo v dravski banovini 25 občin brez vsakršnih doklad, 305 občin z dokladi od 1%—50% 495 občin z dokladi od 50%—100% in 244 občin z nad 100% doklad. Združitev občin bo to razmerje bistveno spremenila in sicer v prilog siromašnim občinam, ki se bodo v povečini opomogle ter razbremenile. Pri vsem tem predvidevno v bodoče vsaj v početku ne bomo imeli niti 100 občin, ki bodo imele doklade na 100%. Res je sicer, da bo občina imela dražji aparat, ali s koncentracijo uprave v veliki občini bo davčna osnova bistveno povečana, poslovanje bo osredotočeno ter s tem tudi upravni stroški racionalizirani. V dravski banovini smo potom komasacije prišli na 369 občin. To pomeni bistveno poenostavljenje uprave, ker bo treba vzdrževati zvezo mesto z 1065 le s 369 edinicami, oziroma ako upoštevamo še avtonomna mesta z 373 občinami. Te edince bodo mogle postaviti sposobno in res poslujočo občinsko upravo ter odgovorne občinskega uradnika.

Navajajo se pomisleki, da bo tako občinska uprava mnogo bolj oddaljena od naroda ter bo radi razdalj ovirala potrebno zvezo ter oteževala občevarje. Ti pomisleki so gotovo tehtni ter je treba poskrbeti, da bodo občani posameznih bolj oddaljenih naselij imeli priliko potom svojih zastopnikov občevariti z občinsko upravo. Za mnogotere posle, ki se redno ponavljajo, bodo mogli v posameznih vaseh posloovati domači člani občinske uprave v imenu občine. V dotedanjih občinah, v kolikor bodo izgubile samostojnost, bodo krajevni starešine zastopali občinsko upravo ter vzpostavili zvezo z občino. Na ta način se bo mogla v velikih občinah izvesti glede poslovanja dekoncentracija občinske uprave, v kolikor bo to potrebno, da se prebivalstvu olajša občevarje z občino.

Ako se nam ne pojavljajo pomisleki proti komasaciji občin, se moramo zavedati dejstva, da je bila naša občina sploh nesposobna za funkcije, katere ji nalagajo državni zakoni, ki urejujejo posamezne panoge upravnega udeleževanja. Vsi ti zakoni predpostavljajo gospodarsko krepko občino, ki ima potrebna sredstva, da vrši v emislu teh zakonov svoje naloge. Bremena za šolestvo, za pospeševanje kmetijstva in živinoreja, za zdravstvo, za preiskrbo siromakov ter za sodobno socialno službo so nezmožljiva za male in finančno šibke občine. Zato je naravno, da se je zakonodajalec moral odločiti za veliko občino, ako je hotel nadaljevati započeto delo ter ustvariti sposobnega činitelja, ki naj oživitvarja program, začrtan v novih zakonih, da pridemo do gospodarskega, kulturnega in socialnega napredka.

Vprašanje velikih občin je bilo tedaj rešeno že davno pred sedanjim občinskim zakonom. Najbolj aktualno je bilo vprašanje, kako naj se združijo naše male občine v večje, življenja in dela sposobne enote. V tem pogledu je v glavnem delo dovršeno. Pokazalo se je, da vprašanje v resnici v največji službi ni niti tako komplicirano, ako se rešuje ob izločitvi nestvarnih motivov. Načeloma so se morali združiti kraji z isto gravitacijsko ali ki se vsaj dajo prirodno usmeriti proti skupnemu centru. Ti centri so bili važnioma že danes podani, in sicer deloma kot sedeži občin, deloma kot sodišča župnij, kot trgovska središča, kot sedeži šol, pošti ali železniških postaj.

Pri določitvi gravitacijskega območja za posamezna središča je bilo treba upoštevati geografske prilike in prometne zveze, ki so predpogoj za pravilno zamejitev novih občinskih okolišev. Ako pa naj prinese reforma občine trajen gospodarski napredek širjemu področju, se je moralo pri določitvi občinskega okoliša upoštevati tudi gospodarsko moč področja. Siromašni kraji so se morali po možnosti združevati z gospodarsko jačimi, da se morejo tudi oni razviti in napredovati. V tem oziru niso mogli obveljati lokalni sobitni motivi bogatejših krajev; saj imajo ti od povečanega področja pričakovati tudi za sebe ugodnosti, če ne že v prvi dobi, na vsaj v bližnji bodočnosti, ko se bodo pripojeni šibkejši kraji opomogli in razvili. Tako finančno politična komasacija bo gotovo koristila celemu področju, ki se bo gospodarsko okrepilo ter postalo po svoji davčni moči sposobnejše za sodelovanje pri pospeševanju napredka v občini. Važna je tako združitev zlasti v današnji dobi gospodarske stiske, katere zahteva baš od siromašnih krajev časih še večjih in težjih žrtve, kakor jih prinašajo bogatejši občine, katere ne občutijo težav v toliki meri.

Komasacija občin pa se je morala vršiti tudi še iz vidika, da kraji, ki imajo smisel za napredek, ne bodo ovirani v svojem stremeljenju.

V tem pogledu se je pojavila bojazen zlasti v mestih in trih, kateri bi mogli s preširoko zajeto komasacijo utrpeti škodo, ako bi čisto selški element iz okolice dobil odločujoč vpliv na reševanje občinskih zadev. Cilj občinske reforme gotovo ne more biti, da bi ustvarjal občine iz delov, ki si povsem nasprotujejo v svojih bistvenih interesih ter ne morejo premostiti svojih nasprotij. Kjer je struktura prebivalstva tako raznolika, in nasprotje tako veliko, da se ne da doseči uspešnega delovanja v občini, tam seveda ne bo kazalo onemogočiti napredka občine z neprirodnim spajanjem krajev, ki imajo povsem diametralne težnje. Vendar tudi v takih primerih ne bomo mogli prezreti finančno političnega momenta, ki opravičeno zahteva, da bo tudi okolica v svojem občinskem gospodarstvu razbremenjena ter deležna bogatejših virov, s katerimi razpolaga trg, oziroma mesto, in sicer ob bistvenem prispevanju okoliških krajev. V takem slučaju bo odgovarjalo tudi interesom dotičnega središča, če se združi s prizadeto okolico — ako ta tvori samostalno občino — radi interesne skupnosti in finančno-upravno skupnost glede kritja potreb za davčne grane, ki se dajo financirati po davčni moči s skupnimi sredstvi. Tu prihaja v poštev silisti vzdrževanje cest, vodovodne naprave, razsvetljava oziroma elektrifikacija in alčue ustanove, ki služijo gotovo tudi razvoju in gospodarskemu jačanju okolice, iz katere navadno črpa dotično trgovsko središče velik del svojega blagostanja. Na ta način bo postala tudi okoliška občina deležna napredka ter bo prejemala rekompenzacijo od trga oziroma mesta v raz-

bremenitvi svojega lastnega občinskega proračuna.

V prihodnji dobi moramo računati s tem, da se bodo pojavila trenja, kar je razumljivo in tudi neizogibno pri tako dalekosežni reformi. Na deželi igrajo materialni momenti mnogokrat še večjo vlogo kot v mestih; tam je posamezni davkoplačevalec včasih razmeroma hujše prizadet ali pa vsaj misli, da ima več pravice trkati se na prsa, ter povdarjati in videti breme, ki ga sam nosi. Davki in občinske doklade, ki jih plačuje kmet na deželi, so mnogo česče predmet razprav in medsebojnega obračunavanja ter je razumljivo, da se naše podeželje ne bo moglo takoj živjeti v razne spremembe, ki bodo nastale kot posledica preureditve organizacije naše občine. Dosedanje občine bodo skušale ohraniti vsaka svoje premoženje ter se bodo upirale premoženjski združitvi, zlasti ako dobra stran take združitve ne bo že kar v začetku vidna. V tem pogledu nam nudi novi občinski zakon dovolj sredstev, da se najde rešitev, ki individualno najbolj ustreza. Premoženska združitve občin ni predpogoj za politično spojitve ter se more izvajati postopoma povsem ločeno od združitve upravnega področja. Zakon predvideva, da se more dosedanje vasko, pa tudi občinsko premoženje upravljati ločeno in tudi njih dohodki uporabljati zgolj za namene dotičnih krajev. Krajevni zbori in krajevni starešine bodo upravljali v bodoči občini imovino posameznih delov, ki bo mogla ostati samostalna, dokler ne bi dozorelo vprašanje zložitve z ostalo občino.

sko imovino. S tem je problem združitve občin bistveno olajšan, ker gre smoter reforme v prvi vrsti za tem, da se koncentriira občinska uprava za večje področje ter ustvari finančno sposobna upravna edinica.

Ze uvodoma sem naglašal, da nam mora prinesiti preosnovana občina novo dobo, v kateri se bo moral vsakdo zavedati svojih dolžnosti do posameznika, do družbe in do države, da mora kulturno dvigniti naše podeželje ter prinesiti širjim slojem gospodarskega in socialnega napredka. Po svoji organizaciji bo nova občina gotovo sposobna za to svojo vzvišeno nalogo. Zavedati se pa moramo, da so organizacijska določila posoda brez vsebine; in vsebina je glavno. Uspeh je odvisen od oseb, ki bodo vodile bodočo občino, od aparata, ki se bo udeleževal na obširnem polju, ki ga zakon določa občini kot torišče. Može, ki so izvoljeni v občinski odbor, predstavniki občin in občinske uprave, ki bodo poslovali kot občinska uprava, so poklicani, da oživitvarijo velikopotezni načrt, ki ga ima v mislih novi občinski zakon. Vsi moramo iskreno želeli, da se preosnova občine posreči, da bo prinesla splošnosti zaželenih koristi ter nam bo ustvarila občana, ki bo preprojen v duhu, socialne pravičnosti, gospodarne, požrtvovalni in pripravljen za delovanje v prid splošnosti ter napolnjen z ljubeznijo do domače rodne grode, katere nam bo vtilvala pogum ter krepila voljo in jačala vztrajnost ter ga bo dvigala visoko nad vse nizko, kar bi mu moglo zamoriti smisel za javno delovanje.

Predkonferenca gospodarske Male antante

V petek se sestane v Beogradu konferenca strokovnjakov, da pripravijo gradivo za glavno konferenco

Beograd, 22. novembra p. Iz Prage poročajo, da se vršijo tam velike priprave za bližnji sestanek gospodarske Male antante. Češkoslovaška vlada je imenovala osem strokovnjakov v poseben tehnični odbor, ki bo pripravil delni program za gospodarsko konferenco Male antante. Ta odbor bo pod vodstvom ministerialnega svetnika Niederla odpotoval v Beograd, kjer se 24. t. m. pričnejo pogajanja, ki bodo trajala bržkone kakih deset dni. Češkoslovaški tehnični odbor bo predlo-

žil pri teh pogajanjih nekatere predloge glede sodelovanja treh držav Male antante, zlasti v pogledu železniškega prometa, pošte in telegrafa, plovbe po Dunavu, Črnem morju in Jadranu, ter glede normalizacijskih del v zvezi z mednarodnim prometom. Dosežen je bil sporazum, da se bo ta predkonferenca vršila v Beogradu, ker je stali svet Male antante zasedal v Sinaji, gospodarski svet pa bo imel svojo konferenco v Pragi.

Francija na braniku

Izjalovljeni manevri Rima — Francija bo čvrsto branila Društvo narodov v najtesnejšem sodelovanju s svojimi zavezniki

Pariz, 22. novembra. r. Vsi sedanji manevri v Ženevi, ki se vodijo v prvi vrsti iz Rima, so naperjeni proti Franciji in njenim zaveznikom. Cilj teh manevrov je, pretvoriti konferenco za razorožitev v konferenco za revizijo mirovnih pogodb.

Poprej, ko se je še mislilo, da bo mogoče doseči revizijo mirovnih pogodb v okrilju Društva narodov, je vodil Mussolini akcijo, ki je stremela za oslavitvijo Francije in njenih zaveznikov in to potom čim obsežnejše razorožitve. Vse revizionistične države so se tedaj grupirale okrog Italije in podpirale njeno politiko v Ženevi.

Ko pa so brezkončni in brezplodni naporji uvideli, da Francije ni mogoče oslavit preko Društva narodov, niti s pomočjo razorožitvene konference, je Italija izpremenila svojo taktiko. Prvo je poslala v ogenj Nemčijo, ki je v dogovoru z Rimom izstopila iz Društva narodov in zapustila razorožitveno konferenco, pričakuje, da bo s tem ustvarjen ugoden teren za nadaljno akcijo Italije in njenih revizionističnih zaveznikov.

Ko tudi vse to ni moglo omajati dominantnega stališča Francije, hoče sedaj Italija s svojim izstopom razbiti celo Društvo narodov, samo da bi mogla uveljaviti svojo politiko in doseči svoje cilje, ki streme v prvi vrsti po oslavitvi Francije, četudi za ceno ponovne oborožitve Nemčije.

bi se evropski problemi reševali drugače, kakor v duhu ženevske institucije.

To odločno stališče Francije je imelo za posledico, da je tudi Anglija opustila vsako misel na separatno razorožitveno konferenco, ki naj bi ji prisostvovali samo zastopniki velesil. S tem pa je tudi propadla akcija Rima in sedaj iščejo potom diplomatskih razgovorov izhoda iz zagate.

Važna seja poslanskega kluba

Beograd, 22. novembra. r. Danes popoldne ob 5. se bo vršila seja poslanskega kluba JNS. Na seji bodo razpravljali o gospodarskem programu vlade. Za -jo vlada radi tega veliko zanimanje in so se že v teku popoldneva zbrali v Beogradu skoro vsi narodni poslanci. Razprave v poslanskem klubu bodo po vsej priliki trajale več dni.

Litvinov se ustavi v Rimu

Rim, 22. novembra. r. Kakor se zatrjuje se bo sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov, ki se bo 25. t. m. ukrcal v New Yorku na italijanski parnik, na povratku v Rusijo ustavil v Rimu, kjer se bo sestal z Mussolinijem.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 2305.96—2317.32. Brnln 1362.36—1373.16, Bruselj 796.63—800.57, Curih 1108.36—1113.85, London 186.53—188.13, Newyork 3419.37—3447.65. Pariz 233.85—224.97, Praga 169.84—170.70. Trst 301.18—303.58 (premjia 28.5%). Avstrijski šiling v privatnem kliringu 9.15.

INOZEMSKÉ BORZE.

Zürich, 22. novembra. Pariz 20.1975 London 16.86, Newyork 311.—, Bruselj 71.575 Milan 27.215, Madrid 41.90, Amsterdam 208.05, Berlin 128.10, Dunaj 57.50, Praga 15.325, Varšava 57.95, Bzkaročta 3.05.

A. O. Emery

22/

Dve siroti

Roman

Diana je poklicala Luizo iz sosedne sobe.

— Stopite sem, drago dete. — je dejala in jo prijala za roko; — gospod Hebert bi si rad temeljito ogledal vaše oči, predno prične z lečenjem.

Zdravnik je stopil k Luizi.

— Aha, to so tiste velike oči, — je dejal, vodeč Luizo k naslanjaču. — Dovolite, da dobro pogledam... O, o! tu je mnogo novega!

— Kaj pa? — je vprašala Diana plaho.

— To, gospa grofica, da so te velike oči plakale.

— Plakale! — je vzkliknila grofica. Luiza je molčala.

— Mnogo plakale, — je pripomnil zdravnik.

Luiza je lahko zadržala, pa se je takoj premagala in skrla svoje zadržano.

— Te solze, — je nadaljeval zdravnik, — upam, da se ne bodo ponavljale... Kakšen povod za žalost bi moglo imeti to drago dete? Kakšno čustvo bi moglo še gojiti razen hvaležnosti, spoštovanja in naklonjenosti do svojih plemenitih dobrotnikov?

— Do vseh vaših dobrotnikov, — je pritrdila grofica hitro in se obrnila k Luizi, — posebno pa do dobrega zdravnika, ki vas bo lečil in vam vrnil vid, drago dete.

Luiza je prebledela. Hotela je spregovoriti nekaj besed, — pa se ji je posrečilo samo zašepetati z drhtečim glasom:

— Hvala... gospod... doktor... hvala!

— Preizkušnja je trajala dovolj dolgo... za začetek, — je menil zdravnik.

In ker ga je spremila grofica do vrat, ji je zašepetal:

— Čital sem v očeh tega otroka, in kmalu bom čital tudi v njegovem srcu.

XII.

Naslednjega dne je obiskal zdravnik svojega novega varovanca. Peter je vso noč prebedel in preplakal. Čim je zagledal zdravnika, mu je hitel ves razburjen naproti.

Ni našel besed, da bi izrazil hvaležnost, ki je bilo polno njegovo srce.

— Dobro, dobro... je dejal zdravnik prijazno. — Zdaj ni čas za vzdihovanje. Nasprotno, potrebni ste miru, počitka in poguma. Pojdite z menoj!

Odvedel je brusača v svoj kabinet.

— Prišel sem, — je začel, — pred

običajno uro svojih posetov v bolnici in sicer zato, ker moram nujno govoriti z vami; povedati vam moram mnogo.

In ker se je zdelo, da je Peter ves presenečen in zbežan ob tem začetku, je zdravnik nadaljeval:

— Sedite sem v naslanjač in odgovorite brez ovinkov na vsa moja vprašanja.

Peter je ubogal. Prvič v življenju je sedel v naslanjaču.

Bilo mu je v njem nekam neudobno in raje bi bil stal. Ker mu je pa zdravnik zapovedal sedeti, je sklenil ubogati; moral je pa držati iztegnjeno svojo zlomljeno nogo, ki jo je le z največjo težavo premikal.

— Ah, ah, prijatelj, — je dejal zdravnik, — danes imamo nekam okorno nogo.

— Kakor vedno, gospod doktor.

— In kljub svoji telesni hibi mnogo hodite?

— Lahko tudi tečem, če se mi mudi.

— In trpite pri tem?

— Včasih... Toda za to se ne zmenim; trpeti sem že davno vajen.

— Povejte mi, kako ste ohromeli na eno nogo.

— Že dolgo je tega, gospod doktor.

— Niste odgovorili na moje vprašanje.

— Bil sem še čisto majhen, ko...

se mi je pripetila ta nezgoda... In tako sem se privadil temu. Zdi se mi, da sem bil rojen s krajšo nogo.

Peter je do ušes zardel. Zdravnik ga je opazoval. Čez nekaj časa je dejal:

— Ali se ne spominjate več, kako ste postali šepasti? Bili ste še otrok in mati vam je lahko pozneje povedala, kako se je ta nesreča pripetila.

Peter je molčal. Njegovo plemenito srce ni moglo obdolžiti mrtvega brata.

Ker se mu je poznala zadrega že na obrazu, je zdravnik nadaljeval:

— Kaj ste slučajno padli?

— Ne, gospod doktor.

— Torej ste postali žrtev nepredvidnosti.

Peter se je že hotel zlagati, pa se je srečal njegov pogled s srepim zdravnikovim pogledom in takoj mu je upadel pogum.

— Povem vam, kako se je to zgodilo, — je dejal. — Bil sem še otrok... ko sem se sprl...

— Kaj? Ko ste se sprli?... Bili ste torej prepirčljivi...

— To se pravi, gospod doktor, ko sem se branil...

— Proti komu?

Peter je zopet okleval, toda ne dolgo.

— ...in takoj v 10

pravici, plemeniti gospod, — je dejal čez nekaj časa. Sram bi me bilo lagati vam, ki ste bili tako dobri z menoj.

In "evež" je v kratkem povedal zdravniku, kako mu je brat Jakob zomil nogo, ker ni hotel ukrasti plašča iz starinarjeve izože.

Zdravnik je z zanimanjem poslušal njegovo pripovedovanje. In ko je Peter končal, ga je vprašal:

— Kaj vas ni nihče lečil?

— Pač, pač, gospod doktor; najprej mi je mati obvezala nogo, potem je pa poslala po znanega ranocelnika.

— In to je vse?

— Vse, kar vem.

Zdravnik je hodil nekaj časa po sobi, zatopljen v svoje misli. Kar se je ustavil pred brusačem, rekoč:

— Pokaži mi svojo nogo, prijatelj.

Ves presenečen je Peter zajecjal v odgovor:

— O, ni vredno, da bi se trudili, gospod doktor; tu se ne da nič napraviti. Sicer sem se pa že navadil šepati.

— No, no, le pokaži mi zlomljeno nogo, — mu je prigovarjal zdravnik.

In pokazal je z roko na dolgo hrastovo mizo, kamor je polagal ranjence pri pregledu bolnih udov.

Brusač je sedel na mizo, kakor je pač mogel.

— Lezi vznak, — je dejal zdravnik.

Potem je pa začel takoj sam slačiti Petra, da bi mu pregledal zlomljeno nogo.

— Če naravnam tvojo nogo, je jasno, da ne boš več šepal.

In začel je Petrovo nogo temeljito pregledovati; otipaval je kosti, da bi spoznal, kako je bila noga naravnana.

In mrmral je sam pri sebi ogorčeno:

— Neroda... mesar... konjač!...

Ali je mogoče tako mazašivo!...

Peter je sedel nepremično. Šele ko je zdravnik nehal otipavati nogo, je dejal:

— Kajne gospod doktor, da se tu ne da nič napraviti?

— Kdo ti je pa to rekel? — je vzkliknil zdravnik.

— Toda... toda... mislil sem tako... — je jecjal Peter.

— Kaj pa moreš ti vedeti v svoji nevednosti?...

— Res je, gospod doktor, da sem šamo ubožec, ki ne zna ne čitati, ne pisati; samo na prste znam za silo šteti.

Oprostite mi torej, gospod doktor, da tako govorim.

Zdravnik je ublažil svoj glas in odgovoril prijazno:

— Lahko se zopet oblečeš, prijatelj; vem dobro, kaj je treba storiti, da se bo tvoja bolna noga izravnala z zdravo.

Kaj vse pride v zastavljalnico

Pariška zastavljalnica ima spravljeneh 2000 avtomobilov in celo velik balon

Pariz je mesto mode v vsakem pogledu. Celotna pariška mestna zastavljalnica, znana splošno pod imenom »moja teta«, se prilagodeva duhu časa in gre roko v roki z modo. Zgradila je ogromno poslopje, ki je služilo za veliko garažo, zdaj pa stoji v nji 2000 avtomobilov, čijih lastniki so deloma potrebovali denar, deloma pa niso vedeli, kam naj bi spravili avtomobile čez zimo. Pariška mestna zastavljalnica je namreč najcenejša garaža v Parizu in ljudje, ki rabijo avtomobile samo poleti, ko so na počitnicah, spravijo svoje avtomobile kar v zastavljalnico. Pariška mestna zastavljalnica ima pa spravljene še druge zanimivosti, katerih bi nihče v nji ne iskal. Nedavno je sprejela velik balon in ga spravila v svoje skladišče, kjer bo počival, dokler lastnik ne pride ponj, ali dokler ga ne prodajo na dražbi.

Letala ni še nihče zastavil, pač pa ima pariška mestna zastavljalnica mnogo letalskih motorjev. Tudi veliki čolni niso redkost in njihovi lastniki najdejo tudi za nje v zastavljalnici dovolj prostora, da jih lahko spravijo čez zimo. V zastavljalnici je tudi mnogo dragocenih daljnogledov, gramofonov, šivalnih in drugih strojev. Ljudje nosijo v zastavljalnico tudi drage otroške igrače, električne železnice, cele zbirke vajakov itd. Zbirke vrednostnih papirjev so v zastavljalnici zelo obsežne, toda njihova vrednost je žal zelo nizka, ali pa so sploh brez vsake vrednosti. Vrednostne papirje prinašajo v zastavljalnico večinoma ljudje, ki bi jih radi zopet dvignili, čim bi njihova vrednost poskočila.

V enem kotu zastavljalnice stoji človeški okostnjak, ki ga je zastavil neki medicinec proti neznatni zastavnini. Zadnje čase nosijo mnogi v pariško zastavljalnico tudi dragulje. Zastavljalnica daje za dragulje le neznaten del prave vrednosti, vendar jih pa ljudje oddajajo, ker nujno potrebujejo denar. Seveda se pa tolažijo, da jih bodo zopet dvignili in večinoma pridejo v roke prvotnih lastnikov, ker pariška zastavljalnica ni lakomna, temveč nasprotno, s svojimi starimi kljenti ravna kavalirsko. V nji vlada namreč običaj, močnejši od zakona. Če je zastavljeni predmet že 15 let v

zastavljalnici in če je dotični v redu plačeval obresti, mu zastavljalnica vrne predmet brez kakršne koli odškodnine.

Pretrsljiva rodbinska tragedija

V severomoravski vasi Zerehovicah se je odigrala v ponedeljek jutraj pretresljiva rodbinska tragedija. 62 letni kmet Alojz Solc je bil prvotno zelo bogat in več let je bil župan, zadnje čase ga je pa neprestano preganjala nesreča. Imel je dva sinova, starejši je študiral v Brnu tehniko, mlajši je pa hodil v meščansko šolo. Starejši je bil ljubljene rodbine, pa tega ni zaslužil, ker je očetu lagal in ga je končno spravil v obup. Celih 12 let je študiral, pa ni napravil nobenega izpita. Zapravil je mnogo denarja v slabi družbi, nedavno je pa prišel domov in izjavil da je postal inženjer. Oče mu je verjel in pripravil ga je na poroko. Oženil naj bi se bil s sosedovo hčerko. Tik pred poroko je pa prišla sleparija na dan in fant je bilo tako sram, da je skočil pod vlak.

Sinova tragedija je očeta silno pretresla. Postal je otožen, v ponedeljek zgodaj jutraj je pa vstal, vzel iz predalčka revolver, stopil k postelji svoje 55 letne žene Ane, ki je še spala, in ji pognal kroglo v glavo. Potem je odšel k postelji svojega mlajšega sina, ki se je bil pa že zbudil. Nanj je streljal trikrat, ena krogla ga je zadela v čelo, dve pa v desno ramo. Fant je bil živ, pa se je potuhnil, kakor da je mrtev: Oče ga je na postelji še trikrat obrnil, da bi se prepričal, da je mrtev, potem je pa legel v posteljo in si pognal kroglo v glavo. Šele potem je težko ranjeni sin vstal in se priplazil do kuhinje, kjer je prebudil služkinjo, da je odšla po zdravnika. Težko ranjenega sina so prepeljali v bolnico. mater in očeta pa v mrtvašnico.

Trdovraten samec.

— Tvoji upniki potrebujejo denar. Moraš se bogato oženiti.

— Če potrebujejo denar, naj se kar sami bogato oženijo.

Zahvala.

Za mnogoštevilne dokaze iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli ob smrti našega nadvse ljubljenega očeta, starega očeta, brata, strica, tasta in svaka, gospoda

Edmunda Kocbeka
industrijalca

kakor za poklonjene krasne vence in šopke se tem potom vsem najtopleje zahvaljujemo.

Posebej se zahvaljujemo čč. duhovščini, zastopnikom raznih oblasti, društev in korporacij, gg. pevcem za prekrasno žalno petje, Sokolu, gasilcem, Narodni čitalnici in končno vsem prijateljem in znancem, ki so dragega nam pokojnika v tako častnem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

Vsem in vsakemu posebej iskrena hvala!

KRANJ, dne 21. novembra 1933.

Žalujoči ostali.

RAZNO

PO 50 PAR ENTLANJE

vezenje zaves, monogramov.

Julijana

Vojnjakova ulica (v bližini

Slamiča) in Sv. Petra c. 55

SPALNICA

s palho 1900 Din (orehova imitacija).

— Šperana spalnica 2300 Din (ptičji javor imitacija).

— Naslov pove uprava »Sl. Narod«.

4r 98

Težko je dati dober nasvet — vendar storite najboljšo,

če kupujete samo dobro blago, ker s tem prihranite največ denarja! Zato pojdite še danes po blago za obeliko in zimsko suktnjo v znano trgovino

R. MIKLAVC,
„Pri škofo“
(Poleg škofije)

Zadovoljni boste!

PUH ZA PERNICE

la beli Din 230.-, sivi puh

Din 140.-, lepo perje po Din 25.-,

35.-, 56.-, 95.-, 180.- kg. puna-

se oede po naročilu najceneje

izvršuje **RUDOLF SEVER,**

Ljubljana, Marijin trg 2. 70/L

Modna konfekcija

Najboljši nakup

A. PRESKER, LJUBLJANA.

Sv. Petra cesta 14. 11/T

Nataknite

copate,

zleknite se,

navijte gramofon in

zaigrajte plošče, ki

vam jih posodi:

„ŠLAGER“

Aleksandrova cesta 4,

prehod »Viktorije«

KNJIZICE

Ljubljanske Kreditne banke do

Din 150.000 kupim po polni

vrednosti. — Ponudbe na upra-

vo »Slov. Naroda« pod 100 %.

4544

NAZNANILO.

V na novo preurejeni gostilni »PRI KMETU«, Gosposvet-

ska cesta 8, so cenj. občinstvu na razpolago vsak dan sveže

pošiljke morskih rib, bodisi pečenih, v omaki (brodetto), ka-

kor tudi surovih.

Kuhinja z gorkimi in mrzlimi jedili v bogati izbori, prvo-

vrstna, cene zelo zmerne.

Istotam se točijo pristna štajerska in dalmatinska vina iz

nove, ravnokar došle vagonске pošiljke iz Kaštelov pri Splitu,

katera lahko konkurirajo glede pristnosti in kakovosti vsem

drugim dalmatinskim vinom.

Za obilen obisk se priporoča

STOŠIČ ŠIME, gostilničar.

Potrji globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nad vse ljubljeni sin, brat, stric in svak, gospod

Miljutin Jesenko

danes, dne 21. novembra 1933, ob 1/2 11. uri dopoldne po dolgem, mukepolnem trpljenju, previden s tolažili sv. vere bogu vdan, zatisnil svoje trudne oči.

Pogreb dragega rajnika bo v četrtek, dne 23. novembra 1933, ob 1/2 16. uri popoldne iz mrtvaške veže deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Blag mu spomin!

Ljubljana, dne 21. novembra 1933.

Globoko žalujoči ostali.